

Rotsoord Utrecht

natuurtoets

colofon

29 mei 2015

- tekst	dr. A.J.M. Schenkeveld
- productie	bureau Schenkeveld
Visstraat 1, 4101 AC Culemborg
Telefoon: 0345- 534245, E: 06-28307831
Email: bramschenkeveld@ziggo.nl
- opdrachtgever	Woonfront – Rotsoord Utrecht bv, Vught
- contactpersoon	Leendert Oerlemans van Snoeren Bouwmanagement bv, Dongen

inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Methode.....	5
3	Gebiedsbeschrijving	5
4	Flora en fauna	6
	<i>Flora en vegetatie</i>	6
	<i>Vogels</i>	7
	<i>Zoogdieren</i>	7
	<i>Vissen, amfibieën en reptielen</i>	8
	<i>Ongewervelde dieren</i>	8
	<i>Conclusie</i>	8
5	Ingreep	8
	<i>Initiatief</i>	8
	<i>Effecten</i>	9
6	Conclusie.....	10

1 Inleiding

Initiatief

Er bestaat een initiatief om op het perceel van de voormalige machinefabriek De Klop aan de Rotsoord 41-43 te Utrecht twee appartementencomplexen van respectievelijk 18 en 20 woningen te bouwen. Het fabrieksgebouw is inmiddels verwijderd. Van de oorspronkelijke ruimtelijke opzet resteert niets.

Ligging

De bouwlocatie ligt in de hoek die gevormd wordt door de Diamantweg en Rotsoord aan de Vaartse Rijn ter hoogte van de Oranjebrug in de wijk Tolsteeg/Rotsoord. Rotsoord was voorheen een zeventiende-eeuws landhuis op de oostelijke oever van de Vaartse Rijn. Het huis raakte in verval en is in de negentiende eeuw vervangen door bedrijfsgebouwen. Aan de Vaartse Rijn was al sedert de Middeleeuwen veel (brandgevaarlijke) bedrijvigheid gevestigd.

De betreffende kavel is ca. 18 are groot. Deze is nu onbebouwd en begroeid met (riet)ruigte en verspreid struweel (braam en wilg). De oeverstrook van ca. 10 m breed wordt op dit moment gebruikt voor de overslag van bagger en grond.

figuur 1: ligging woningbouwlocatie Rotsoord (Google Earth, maart 2007)

Planologisch kader

De nieuwe woongebouwen passen niet in het bestemmingsplan. De gemeente Utrecht heeft daarom om een nieuw bestemmingsplan gevraagd. Ten behoeve hiervan wordt door Snoeren Bouwmanagement bv een nieuw plan met toelichting opgesteld. Hierin is ook aandacht voor het aspect natuur. Volgens de huidige wetgeving moet elke ruimtelijke ingreep getoetst worden aan de Flora- en faunawet (F&f-wet), de Natuurbeschermingswet en overig relevant natuurbesluit.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet regelt sedert 2002 de bescherming van een groot aantal planten- en diersoorten. Bij een ruimtelijke ingreep moet voor handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving bij de gemeente een vergunning worden aangevraagd. Deze vergunning is onderdeel van de omgevingsvergunning. De onderzoeksplicht rust bij de initiatiefnemer. Als uit het onderzoek blijkt dat er schade optreedt moet de gemeente om de vergunning te kunnen verlenen een verklaring van geen bedenkingen (Vvgb) bij het ministerie EZ ophalen. Er worden 3 categorieën van bescherming (en daarmee toetsingskader) onderscheiden: streng beschermd – beschermd – algemeen. Om vergunning te krijgen in het geval van streng beschermde soorten zal de initiatiefnemer moeten aantonen dat er geen alternatief is en er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

Natuurbeschermingswet

Sedert de Natuurschoonwet 1928 zijn gebieden aangewezen ter bescherming van de daar aanwezige natuur. Recentelijk zijn als uitvloeisel van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn zogenaamde Speciale Beschermingszones (SBZ) onderscheiden. Deze gebieden vormen samen het Nederlandse deel van Natura 2000, het Europese netwerk van natuurgebieden. De Europese richtlijnen bepalen dat van elk project of plan dat niet direct verband houdt of nodig is voor het beheer van een SBZ, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied een 'passende' beoordeling moet worden gemaakt rekening houdend met de instandhoudingsdoelstelling van het hele gebied. Het is de gewoonte om voorafgaand aan deze uitgebreide beoordeling te onderzoeken of er met betrekking tot het initiatief überhaupt broed- en wintervogels, andere planten-, diersoorten en habitattypen, waarvoor de SBZ is bedoeld in het geding zijn. Dit verslag is de weergave van een dergelijk verkennend onderzoek ook wel quick scan of voortoets genoemd. Een dergelijke voortoets wordt ook uitgevoerd voor projecten, die buiten de eigenlijke begrenzing liggen, maar wier effecten zich mogelijk wel doen gelden op de verderop gelegen natuurwaarden ('externe werking').

- N.b. De Europese richtlijnen en de bescherming van de speciale beschermingszones zijn opgenomen in de nieuwe Natuurbeschermingswet. Deze is sedert oktober 2005 van kracht. Plannen, die van invloed zijn op de natuurlijke gesteldheid van een beschermd natuurmonument zijn vergunningplichtig. Ook de oude beschermde gebieden vallen onder dit nieuwe regiem.

EHS of NNN

Inmiddels is ook de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur van Nederland (EHS) zo goed als afgerond. Na de herijking in 2011 en de naamsverandering in 2014 in Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt het in de bedoeling alle begrensdde kavels voor 2027 te verwerven en in te richten en te beheren als beschermd natuurgebied. De verwerving gebeurt vooralsnog op vrijwillige basis. Voor gebieden in de EHS geldt het nee, tenzij...principe. Ingrepen hierin kunnen alleen doorgang vinden, als er geen alternatieven zijn en het initiatief van groot openbaar belang is. Het nee, tenzij-beleid is een getrapte benadering. De basis voor deze stappenbenadering is een goede beschrijving van de in het gebied voorkomende wezenlijke kenmerken en waarden. Uit onderzoek moet vervolgens blijken of deze wezenlijke waarden en kenmerken significante schade ondervinden door de ingreep.

Het plangebied is geen onderdeel van Natura 2000 of de ecologische hoofdstructuur van Nederland (EHS). De dichtstbijzijnde beschermde natuur zijn de Loosdrechtse Plassen, onderdeel van het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen op meer dan 10 km in noordwestelijke richting. Het dichtstbijzijnde natuurgebied onderdeel van de EHS (of NNN) is de Kromme Rijn stroomopwaarts vanaf de kruising met de Waterlinieweg op 1,5 km afstand in noordoostelijke richting (zie figuur 2).

figuur 2: begrenzing EHS en Natura 2000 rond plangebied (rode cirkel)(provincie Utrecht, 2015)

Probleemstelling

In deze notitie wordt onderzocht in hoeverre de nieuwbouw en het nieuwe (woon)gebruik in strijd zijn met de verbodsbepalingen van de F&f-wet en of er diensgevolge ontheffing (ex artikel 75 van de F&f-wet) van de verbodsbepalingen of een Vvgb (volgens de WABO) voor de omgevingsvergunning (handelingen met gevolgen voor beschermde planten en dieren) moet worden aangevraagd. Toetsing aan de Natuurbeschermingswet (2005) en (voor de EHS) aan de Provinciale Ruimtelijke Verordening (2013) is niet relevant, omdat het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied respectievelijk bestaande en nieuwe natuur binnen de begrenzing van de EHS of NNN op respectievelijk meer dan 10 en 1 km afstand liggen.

2 Methode

Op 22 mei 2015 is het terrein bezocht om alle beschermde planten en dieren, die het plangebied en directe omgeving bewonen en gebruiken te inventariseren. Daarnaast is in de literatuur en via internet gezocht naar gegevens over de verspreiding van bijzondere soorten in de (wijde) omgeving.

3 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt in de wijk Tolsteeg, een naoorlogse uitbreidingswijk net ten zuiden van het spoor. Rotsoord zelf is veel ouder. Al sedert de Middeleeuwen zijn hier bedrijven gevestigd. De zwaardere industrie is inmiddels al decennia uit het gebied verdwenen. Op dit moment is de strook tussen Briljantlaan en Vaartse Rijn een mengeling van functies zoals zorg, onderwijs, lichte bedrijvigheid (kantoor en winkels) en wonen. De bouwlocatie sluit aan op het terrein rond het bedrijvenverzamelgebouw Ondix. Het containergebouw op de grens met het plangebied wordt nog verwijderd. Aan de oostzijde ligt de school voor bijzonder onderwijs Rotsoord. Verder is er net aan de overzijde van de Diamantweg een soortgelijk appartementengebouw neergezet. De Oranjebrug verbindt Tolsteeg met de Rivierenwijk.

Het plangebied zelf is begroeid met braamstruweel, rietruigte, wilgenopslag en een kruidachtige/grazige vegetatie. Aan de zuidzijde groeien een spontaan gevestigde Boswilg en een met bruidsluier overgroeide Gewone esdoorn. Aan de oostzijde staat verder nog een container en aan de zuidzijde een transformatorhuisje (?).

Het terrein was voorheen een machinefabriek. Na nog een aantal andere functies gehad te hebben met name ten behoeve van opslag is de fabriek gesloopt en de grond gesaneerd (?). Het braakterrein wordt nu gebruikt als hondenuitlaatgebied. De strook langs de Vaartse Rijn is afgezet en wordt op dit moment benut als overslagterrein van bagger en grond. De oevers van de Vaartse Rijn zijn beschoeid.

Het actuele maaiveld van het perceel loopt af van 2,0 m NAP aan de straat (Rotsoord) naar 0,8 m NAP in de rietruigte voor de oeverstrook met rijplaten.

Langs de Diamantweg staan 3 exemplaren middeloude (< 50 jaar) Hollandse linde.

plangebied met kruidachtige vegetatie en wilgenopslag

Vaartse Rijn met overslag in oeverstrook plangebied

4 Flora en fauna

Flora en vegetatie

De vegetatie is nog jong. Het plangebied is in 2006/2007 (?) vrij gekomen van bebouwing. Het terrein is toen schoon opgeleverd. Daarna hebben zich spontaan wilde planten gevestigd.

Het laagste deel is begroeid met manshoog Riet. Naast Riet groeien hier vooral verslempingsindicatoren van het Zilverschoon-verbond (12Ba)¹ zoals Fioringras, Witte klaver, Krulzuring, Kruipende boterbloem, Akkerdistel, Wolfspoot, Harig wilgenroosje, Ruige zegge, Zeegroene rus en veel jonge exemplaren Schietwilg.

Op drogere plekken is de vegetatie kort en grazig. Aspectbepalend zijn de kruiden Kleine klaver, Rode klaver, Smalbladige voederwikke, Smalle weegbree, Scherpe boterbloem en de grassen Fioringras, Gestreepte witbol, Ruw beemdgras. Op sommige plekken staan veel overjarige kruiden van de Wormkruid-associatie (31Ca3) zoals Bijvoet, Late guldenroede, Bezemkruid, Jacobskruid en Sint Janskruid. Plaatselijk domineert Duinriet.

Aan de randen staan nog restanten sierheesters (Rosa, Buddleya, Rhus) en veel spontaan gevestigde Braam. De vegetatie langs deze struiken is te typeren als de Zevenblad-associatie (33Aa5) en is soortenrijk (> 20 soorten). Naast de naamgevende soort zijn IJle dravik, Smeewortel, Fluitekruid, Ridderzuring, Kleefkruid, Robertskruid, Akkerkool, Grote brandnetel, Hondsdraf, Bosrank en Wilde akelei karakteristiek.

¹ Schaminee, J. e.a., 1995-1999: De vegetatie van Nederland, deel I-V; Opulus Press, Leiden.

Riet, Ruige zegge en Wolfspoot

Mantel-/zoomvegetatie met o.a. Schietwilg en Wilde akelei

Er zijn in het plangebied zelf geen wettelijk beschermde plantensoorten in de zin van de Flora- en Faunawet aangetroffen.

In het plangebied komen ook geen rode-lijstsoorten voor. Rode-lijstsoorten zijn soorten, waarvan het voorkomen in Nederland achteruitgaat. Hun voortbestaan is bedreigd. Deze hebben daarom een natuurwaarde van nationaal niveau.

Er komen wel 2 soorten van de oranje lijst van in de provincie Utrecht bedreigde plantensoorten voor, t.w. Bezemkruiskruid en Bosrank (beide categorie gevoelig). Hun aanwezigheid is van provinciaal belang. In de wijdere omgeving waargenomen bijzondere vaatplantensoorten zoals Kaal breukkruid, Kransmuur, Muurleeuwenbek en de beschermde (tabel 2) Tongvaren zijn plantensoorten van een stenig milieu zoals muren en straten².

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn de volgende vogelsoorten gehoord of gezien: Ekster, Gierzwaluw, Houtduif, Huismus, Kauw, Kleine mantelmeeuw, Kokmeeuw, Koolmees, Merel, Tjiftjaf, Turkse tortel, Zwarte kraai. Van deze soorten broeden alleen Houtduif, Merel, Tjiftjaf en Turkse tortel in het plangebied of in de bomen langs de Diamantweg.

Broedvogels van het plangebied zijn uitsluitend struik- en boombewonende soorten. Alle vogels zijn op het nest met eieren of jongen streng beschermd. Van Ekster (categorie 5), Huismus (categorie 2), Gierzwaluw (categorie 2), Koolmees (categorie 5) en Zwarte kraai (categorie 5) zijn de nesten zelfs jaarrond beschermd. Overigens wordt van categorie 5-soorten verondersteld, dat exemplaren weliswaar vaak terugkeren naar het oude nest, maar dat ze ook over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Vogels met jaarrond beschermde nesten gebruiken het plangebied alleen om te foerageren (zoals Huismus op iepenzaad).

Zoogdieren

Er zijn in het plangebied zelf geen sporen van zoogdieren gezien. In de omgeving zijn wel sporen gezien of zichtwaarnemingen gedaan van Bruine rat, Egel, Konijn, Mol. Deze soorten zijn niet of algemeen beschermd (categorie 1).

Er zijn van de ruime omgeving van het plangebied, t.w. Hoograven-Noord (inclusief Rivierenwijk) waarnemingen van Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Watervleermuis (foeragerend boven de Vaartse Rijn ter hoogte van het plangebied) gedaan³.

Vleermuizen zijn streng beschermd (categorie 3). Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger zijn gebouwbewonend. Ze hebben kraamkolonies op zolders, in spouwmuren en achter boeiborden. Ze verblijven soms tijdelijk achter luiken en onder scheef liggende pannen. De resterende bebouwing in het plangebied (container en transformatorhuisje) zijn ongeschikt zelfs als tijdelijke en/of individuele verblijfplaats.

² www.waarneming.nl

³ www.waarneming.nl

Watervleermuis is ook boombewonend. De bomen in het plangebied en langs de Diamantweg zijn relatief jong en hebben nauwelijks gaten en holtes. Deze kleine inrotgaten en groeven in de schors bieden hoogstens aan een individueel exemplaar (tijdelijke) verblijfplaats. Het plangebied is waarschijnlijk wel (belangrijk) foerageergebied.

Vissen, amfibieën en reptielen

In het plangebied zijn d.d. 22 mei 2015 geen amfibieën, reptielen of vissen waargenomen.

In de Vaartse Rijn in het verdere verleden (voor 2.000 AD) gevangen vissen zijn alleen de algemene soorten Brasem en Snoek⁴.

Ongewervelde dieren

D.d. 22 mei 2015 waargenomen invertebratae zijn de dagvlinders Klein koolwitje en Atalanta, de nachtvlinder Sint-jacobsvlinder en de miersoort Zwartbruine wegmier.

In de omgeving van het plangebied, het waarnemingsgebied Hoograven-Noord (zie www.waarneming.nl), komen voor zover bekend geen beschermde ongewervelde diersoorten voor.

Sint-jacobsvlinder rustend op Fioringras

Conclusie

Het plangebied heeft weinig natuurwaarde. Alleen de aanwezigheid van de in Utrecht bedreigde plantensoorten Bezemkruiskruid en Bosrank is bijzonder te noemen. Ook de uitbundige aanwezigheid van Wilde akelei in diverse kleurschakeringen is speciaal.

Er zijn in het plangebied geen verblijfplaatsen van (categorie 2 en 3) beschermde soorten of jaarrond (categorie 1-4) beschermde nesten vastgesteld.

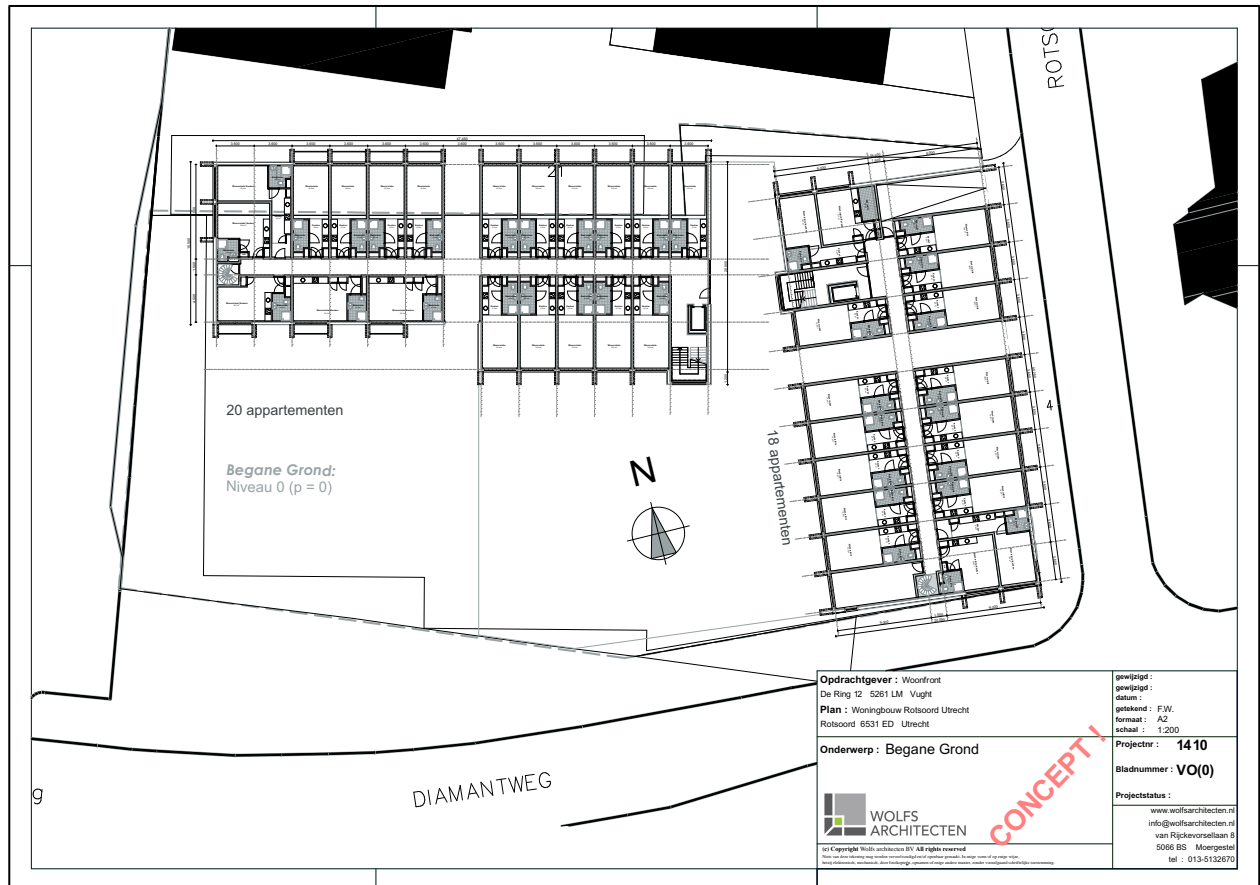
5 Ingreep

Initiatief

De ruimtelijke ingreep betreft de oprichting van twee nieuwe gebouwen met etagewoningen en de inrichting van de buitenruimte rond de gebouwen. De gebouwen hebben 4 of 6 verdiepingen met respectievelijk 20 en 18 woningen en vormen samen een haak om de resterende buitenruimte in de zuidwestelijke hoek van het plangebied.

De kavel wordt vanaf Rotsoord ontsloten. Auto's worden in een ondergrondse garage geparkeerd (55 plaatsen). De verdere inrichting van de buitenruimte is nog onbepaald (zie figuur 3), maar zal een stenig karakter hebben.

⁴ Jong, Th. de e.a., 2003: Atlas van de Utrechtse vissoorten; provincie Utrecht, Utrecht.

figuur 3: ontwerptekening begane grond Rotsoord (Wolfs architecten bv)

Effecten

De belangrijkste ecologische gevolgen van het initiatief hangen samen met het opruimen van (jonge) bomen en struiken (1), het grondverzet (2), de nieuwbouw (3), de herinrichting van de buitenruimte (4) en het andere gebruik (wonen i.p.v. werken) (5).

- Ad 1) In de te verwijderen bomen en struiken nestelen in het voorjaar vogels. De beplanting moet daarom buiten het broedseizoen (15 maart – 15 juli) worden weggehaald of in het broedseizoen eerst gecontroleerd worden op de aanwezigheid van nestelende vogels. Verder verdwijnt er een representatieve zoomvegetatie. Deze herbergt geen beschermde soorten. Verder verdwijnt er foerageergelegenheid voor vleermuizen. Dit effect is gering en heeft geen gevolgen voor de instandhouding van de respectievelijke populaties op lokaal niveau. Ook hierbij worden geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden.
- Ad 2) Bij het grondverzet voor het bouwrijp maken van de woningbouwlocatie en de inrichting van de buitenruimte worden voor zover waarneembaar geen beschermde planten- of diersoorten verstoord of gedood.
- Ad 3) Tijdens de bouw treedt door lawaai, bouwlampen en het verspreiden van vervuulende stoffen verstoring van de natuur in de omgeving op. De omvang hiervan is beperkt en reikt niet tot de beschermde natuurgebieden in de omgeving.
- Ad 4) De heringerichte buitenruimte rond de gebouwen zal een natuurarm karakter hebben. Aangenomen wordt dat de bomen buiten het plangebied zoals de Boswilg bij de brug en de lindes langs de Diamantweg blijven staan.
- Ad 5) Het andere gebruik (wonen i.p.v. werken) heeft waarschijnlijk geen toename van de totale hoeveelheid verstoring door licht, geluid en (auto-)bewegingen tot gevolg. Wel is deze veel meer gespreid dan rond een fabriek, waar de verstoring piekt bij het komen en gaan van de werknemers. Verstoringsgevoelige soorten als vogels en vleermuizen worden echter veel meer

door andere factoren zoals het weghalen van de beplanting beïnvloed. Nestelplek en foerageergelegenheid zijn dan al grotendeels weggenomen.

Bovengenoemde gevolgen worden hieronder alleen aan de Flora- en faunawet getoetst. Omdat de dichtstbijzijnde beschermde natuurgebieden ver weg liggen, de ingreep klein is en het nieuwe gebruik weinig uitstraling heeft, hoeft het initiatief niet getoetst te worden aan de bepalingen in de Natuurbeschermingswet of de Provinciale Ruimtelijke Verordening Utrecht (2013).

Flora –en faunawet

Als aan de hierboven genoemde randvoorwaarden wordt voldaan, worden er door de ingreep niet aantoonbaar verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden. Deze randvoorwaarden worden hieronder nog een keer samengevat.

6 Conclusie

De nieuwbouw van de twee appartementencomplexen en de herinrichting van de buitenruimte (inclusief het weghalen van de wilgenopslag en het braamstruweel) hebben geen ingrijpende ecologische gevolgen.

Er zullen bij de werkzaamheden geen algemene verbodsbepalingen (artikel 8 t.m.13) van de Flora- en faunawet worden overtreden, als aan onderstaande voorwaarde wordt voldaan:

- De beplanting (bomen en struiken) wordt buiten het broedseizoen (15 maart – 15 juli) verwijderd.

Verder wordt aanbevolen:

- bij de eventuele nieuwe aanplant inheemse soorten te gebruiken;
- terughoudend te zijn met buitenverlichting, buitenlampen zo laag mogelijk op te hangen en/of uitstralend licht naar boven af te schermen vooral in de richting van de Vaartse Rijn.